

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

201

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI
HARIDUSSEADUS

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI
ÜLEMNÕUKOGU JA VALITSUSE
TEATAJA

7. juuni 1974

Nr. 23 (445)

9. aastakäik

SISUKORD

201. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi haridusseadus.
202. Eesti NSV Ülemnõukogu otsus Eesti NSV haridusseaduse kehtestamise kohta.

I

NSV Liit on hariduse eesmärgiks valmistada ette kõrge haridustaseme, igakülgselt arenenud aktiivseid kommunistliku ühiskonna ehitajaid, kes on kasvatatud marksi-lenini ideede vart. Nõukogude aegade ja vabariigiliku õiguse-va austamise ning kommunistliku tööe-
rühmituse vana, tüdlikult tervalt inimesi, kes on suutlikud pöörd-
teha eesmärgile ja sotsialistlikult ülesehitustöö eesmärges val-
kondade aktiivset osa võtta ühiskondlikust ja riiklikust tegevusest
ning valmis osavalt kaitsma sotsialistliku kodumaa, säästma ja rohkend-
dama tema vabariigilist ja vabariigilist rikkust, hoidma ja kaitsma loodust,
NSV Liit on proletaarlased ja maade proletaarlased, ühinege!
NSV Liit on hariduse eesmärgiks valmistada ette kõrge haridus-
taseme, igakülgselt arenenud aktiivseid kommunistliku ühiskonna
ehitajaid, kes on kasvatatud marksi-lenini ideede vart. Nõukogude
aegade ja vabariigiliku õiguse-va austamise ning kommunistliku tööe-
rühmituse vana, tüdlikult tervalt inimesi, kes on suutlikud pöörd-
teha eesmärgile ja sotsialistlikult ülesehitustöö eesmärges val-
kondade aktiivset osa võtta ühiskondlikust ja riiklikust tegevusest
ning valmis osavalt kaitsma sotsialistliku kodumaa, säästma ja rohkend-
dama tema vabariigilist ja vabariigilist rikkust, hoidma ja kaitsma loodust,
NSV Liit on proletaarlased ja maade proletaarlased, ühinege!

AR Fr. R. Kreutzwaldi
nr-102. ENSV Riiklik
Raamatukogu

201

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI
HARIDUSSEADUS

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon lõi poliitilised, majanduslikud ja sotsiaalsed tingimused meie maal hariduse, teaduse ja kultuuri arendamiseks.

Lühikese ajalooperioodi jooksul kinnistus nõukogude ühiskonna vaimse elu kõigis sfäärides sotsialistlik ideoloogia. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel lahendatakse edukalt uue inimese, kommunismiehitaja kujundamise ülesannet.

Esmakordselt inimkonna ajaloos on meie maal loodud tõeliselt demokraatlik haridussüsteem. NSV Liidus, mille koosseisu, vabatahtlikkuse ja võrdõiguslikkuse alusel teiste liiduvabariikidega, kuulub Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik, on kodanikel reaalne võimalus saada kesk- ja kõrgem haridus, samuti tööd vastavalt erialale ja kvalifikatsioonile.

Sotsialismi võit NSV Liidus tagas nõukogude rahva aineline heaolu ning kultuuri- ja haridustaseme pideva tõusu, võimaldas luua soodsad tingimused laste koolieelseks kasvatamiseks, järjekindlalt ellu viia kohustuslik kaheksaklassiline kooliõpetus ja üle minna noorte üldisele keskhariidusele, laialdaselt arendada kutse-, keskeri- ja kõrgemat haridust.

Kommunismi ehitamine meie maal, tootlike jõudude pidev kasv ning teaduse ja tehnika progress tungivalt nõuavad sirguva põlvkonna igakülgset arendamist, rahvamajandusele kõrge kvalifikatsiooniga tööliste ja spetsialistide tagamist ning NSV Liidu elanike üld- ja kutsehariduse taseme edasist tõstmist.

Üldise keskhariiduse elluviimine ning üld-, kutse-, keskeri- ja kõrgema hariduse täiustamine aitavad kaasa nõukogude rahva kultuuritaseme edasisele tõusule, kommunistliku maailmavaate kujundamisele ja kõrgema tööviljakuse saavutamisele, on vaimse ja kehalise töö ning linna ja maa vaheliste oluliste erinevuste järkjärgulise likvideerimise tähtis tegur.

NSV Liidus on hariduse eesmärgiks valmistada ette kõrge haridustasemega, igakülgset arenenud aktiivseid kommunistliku ühiskonna ehitajaid, keda on kasvatatud marksismi-leninismi ideede varal, Nõukogude seaduste ja sotsialistliku õiguskorra austamise ning kommunistliku töösuhetumise vaimus, füüsiliselt terveid inimesi, kes on suutelised edukalt töötama majandusliku ja sotsiaalkultuurilise ülesehitustöö erinevates valdkondades, aktiivselt osa võtma ühiskondlikust ja riiklikust tegevusest ning valmis ustavalt kaitsma sotsialistlikku kodumaad, säätma ja rohendada tema materiaalseid ja vaimseid rikkusi, hoidma ja kaitsma loodust. NSV Liidus peab haridus tagama nõukogude inimese vaimsete ja intellektuaalsete vajaduste arendamise ja rahuldamise.

NSV Liidus on hariduse andmine tõeliselt üldrahvalik. Riik, perekond ja ühiskondlikud organisatsioonid tagavad ühisel jõul sirguva põlvkonna kasvatamise ja talle hariduse andmise. Eriline osa hariduse arendamises kuulub pedagoogidele, kelle tegevus rajaneb sügavalt professionaalsel ja ühiskondlikul vastutusel: undel noore põlvkonna nõuetekohase õpetamise ja kommunistliku kasvatamise eest.

Nõukogude haridusseadusandlus peab aktiivselt kaasa aitama haridussüsteemi täiustamisele meie maal, sotsialistliku seaduslikkuse edasisele tugevdamisele selles ühiskondlike suhete valdkonnas.

I osa

ULDSÄTTED

§ 1. Eesti NSV haridusseadusandluse ülesanded

Eesti NSV haridusseadusandlus reguleerib ühiskondlikke suhteid hariduse alal eesmärgiga maksimaalselt rahuldada Nõukogude kodanike nõudeid ning arenenud sotsialistliku ühiskonna vajadusi sirguvale põlvkonnale hariduse andmiseks ja tema kommunistlikuks kasvatamiseks ning tagada rahvamajandusele vastava kvalifikatsiooniga töölisi ja spetsialiste.

§ 2. NSV Liidu ja Eesti NSV haridusseadusandlus

NSV Liidu ja Eesti NSV haridusseadusandlus koosneb «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustest» ja nendega kooskõlas antavatest teistest NSV Liidu haridusseadusandluse aktidest, käesolevast seadusest ja teistest Eesti NSV haridusseadusandluse aktidest.

§ 3. Eesti NSV kodanike õigus haridusele

Vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja Eesti NSV konstitutsioonile on Eesti NSV kodanikel õigus haridusele.

Selle õiguse tagab kohustuslik kaheksaklassiline üldharidus, noorte üldise keskhariduse elluviimine, kutse-, keskeri- ja kõrgema hariduse laialdane arendamine õppetöö, elu ja kommunismi ehitamise praktika seostamise alusel, emakeelne õpetamine koolides, koolieelsete ja kooliväliste asutuste võrgu laiendamine, iga liiki hariduse tasuta andmine, riiklike stipendiumide süsteem ning õpilaste ja üliõpilaste ainealine abistamine muul viisil, mitmesuguste tootmisõpetuse ja töötajate kvalifikatsiooni tõstmise vormide organiseerimine.

Sirguva põlvkonna õpetamiseks ja kasvatamiseks kõige soodsamate tingimuste loomise eesmärgil kehtestab NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlus õpilastele ja üliõpilastele vastavad soodustused.

§ 4. Hariduse põhiprintsiibid Eesti NSV-s

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» on hariduse põhiprintsiipideks Eesti NSV-s:

1) kõigi NSV Liidu kodanike võrdsus hariduse saamisel, olenemata rassilisest ja rahvuslikust kuuluvusest, soost, suhtumisest religioonis, varalisest ja sotsiaalsest seisundist;

2) hariduse kohustuslikkus kõigile lastele ja noorukitele;

3) kõigi õppe- ja kasvatusasutuste riiklik ja ühiskondlik iseloom;

4) õppekeele valiku vabadus: õpetamine emakeeles või mõne teise NSV Liidu rahva keeles;

5) iga liiki hariduse tasuta andmine, osa õpilaste täielik riiklik ülalpidamine, õpilastele ja üliõpilastele stipendiumi maksmine ning neile muu materiaalse abi osutamine;

6) haridussüsteemi ühtsus ja iga liiki õppeasutuste järjepidevus, mis tagab võimaluse siirduda madalamatelt õppeastmetelt kõrgematele;

7) õpetamise ja kommunistliku kasvatuselise ühtsus, kooli, perekonna ja üldsuse koostöö laste ja noorukite kasvatamisel;

8) sirguva põlvkonna õpetamise ja kasvatamise side eluga, kommunismi ehitamise praktikaga;

9) hariduse teaduslik iseloom ja alaline täiustamine teaduse, tehnika ja kultuuri uusimate saavutuste alusel;

10) õpetamise ja kasvatuselise humanistlik ning sügavalt kõlbeline iseloom;

11) mõlemast soost isikute ühine õpetamine;

12) hariduse ilmalik iseloom, mis välistab religiooni mõju.

§ 5. Haridussüsteem Eesti NSV-s

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» kätkeb Eesti NSV haridussüsteem:

koolieelset kasvatust;

üldist keskharidust;

koolivälilist kasvatust;

kutseharidust;

keskeriharidust;

kõrgemat haridust.

§ 6. NSV Liidu kompetents hariduse alal

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» kuulub NSV Liidu pädevusse hariduse alal tema kõrgemate riigivõimuorganite ja riigihaldusorganite kaudu:

1) NSV Liidus rahvahariduse juhtimise üldprintsipide ja juhtimissüsteemi kindlaksmääramine;

2) üleliiduliste hariduse arendamise plaanide ning meie maa rahvamajandusele kvalifitseeritud tööliste ja spetsialistide ettevalmistamise plaanide kindlaksmääramine;

3) NSV Liidu haridusorganite juhtimine, haridussüsteemi üleliidulise alluvusega õppe- ja kasvatusasutuste, teadusliku uurimise asutuste ja ettevõtete juhtimine;

4) õppe- ja teiste haridusasutuste tüüpide kindlaksmääramine, nende põhimääruste (põhikirjade) kinnitamine, õppeasutustesse vastuvõtmise vanuse ja neis õppimise aja kindlaksmääramine;

5) kõrgemate õppeasutuste, samuti üleliidulise alluvusega keskeriõppeasutuste, kutsekoolide ja üldhariduslike koolide organiseerimine, reorganiseerimine ja likvideerimine;

6) õppe- ja teiste haridusasutuste töötajate koosseisude määramine, töö normeerimise ja tasustamise korra kehtestamine;

7) kõigi õppe- ja kasvatusasutuste õppe-metoodilise juhtimise üldprintsipide kindlaksmääramine, õppeplaanide kinnitamine ja õppeprogrammide kinnitamine korra määramine;

8) õppe- ja teiste haridusasutuste materiaalse õppebaasi arendamise üleliiduliste plaanide kindlaksmääramine;

- 9) õppe- ja kasvatusasutuste õpilaste ja kasvandike materiaalse abistamise liikide ja normide kindlaksmääramine;
- 10) riiklik kontroll rahvahariduse valdkonnas ja selle kontrolli teostamise korra kindlaksmääramine;
- 11) statistilise arvestuse ja aruandluse ühtse süsteemi kindlaksmääramine hariduse valdkonnas;
- 12) teiste haridusalaste küsimuste lahendamine, mis on vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» arvatud NSV Liidu pädevusse.

§ 7. Eesti NSV kompetents hariduse alal

Eesti NSV pädevusse tema kõrgemate riigivõimuorganite ja riigihaldusorganite kaudu kuuluvad hariduse alal:

- 1) hariduse arendamise vabariiklike plaanide ning kvalifitseeritud tööliste ja spetsialistide ettevalmistamise plaanide kindlaksmääramine;
- 2) Eesti NSV haridusorganite juhtimine, haridussüsteemi vabariikliku alluvusega õppe- ja kasvatusasutuste, teadusliku uurimise asutuste ja ettevõtete juhtimine;
- 3) üldhariduslike koolide, kutsekoolide ja vabariikliku alluvusega keskeriõppeasutuste organiseerimine, reorganiseerimine ja likvideerimine seadusandlusega kindlaksmääratud korras;
- 4) vabariikliku ja kohaliku alluvusega õppe- ja kasvatusasutuste õppe-metoodiline juhtimine sätestatud korras;
- 5) üksikute distsipliinide kohta õpikute, õppevahendite ja õppeprogrammide kinnitamine kehtestatud korras;
- 6) vabariikliku ja kohaliku alluvusega haridusasutuste materiaalse õppebaasi arendamise vabariiklike plaanide kindlaksmääramine;
- 7) pedagogikateaduslase uurimistöö arendamise ja selle saavutuste praktikasse rakendamise vabariiklike plaanide kindlaksmääramine;
- 8) Eesti NSV territooriumil olevate õppe- ja teiste haridusasutuste tegevuse riiklik kontrollimine;
- 9) Eesti NSV aunimetuste sisseseadmine ja andmine vabariigi haridustöötajatele vastavalt Eesti NSV konstitutsioonile;
- 10) teiste haridusalaste küsimuste lahendamine, mis on vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja Eesti NSV konstitutsioonile ning «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» arvatud Eesti NSV pädevusse.

§ 8. Hariduse juhtimine Eesti NSV-s

Haridust juhivad vastavalt NSV Liidu konstitutsioonile ja Eesti NSV konstitutsioonile NSV Liidu ja Eesti NSV kõrgemad riigivõimuorganid ja riigihaldusorganid, samuti kohalikud tööraha saadikute nõukogud ja nende täitevkomiteed.

Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kinnitatavatele sellekohastele põhimäärustele juhivad NSV Liidu riiklikud haridusorganid Eesti NSV-s üldist keskharidust, kutse-, keskeri- ja kõrgemat haridust üldreeglina nende süsteemi kuuluvate Eesti NSV ministeeriumide ja kesk-asutuste kaudu ning juhivad vahetult neile alluvaid õppe- ja kasvatusasutusi, samuti töötavad välja üldeeskirju õppe-, kasvatus-, metoodi-

lise ja teadusliku töö alal, mis on õppe- ja kasvatusasutustele kohustuslikud, olenemata nende ametkondlikust alluvusest, ning kontrollivad nende tegevust.

Eesti NSV Haridusministeerium, Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kutsehariduse Komitee ja teised vabariigi ministeeriumid ning ametkonnad juhivad vahetult neile alluvaid õppe- ja kasvatusasutusi. Eesti NSV Haridusministeerium juhib üldreeglina üldist keskharidust ja koolieelset kasvatust rajoonide ja linnade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede haridusosakondade kaudu.

Kohaliku tööraha saadikute nõukogude täitevkomitee juhivad temale alluvaid õppe- ja kasvatusasutusi, rakendab abinõusid nende asutuste võrgu arendamiseks, õigeks paigutamiseks ning materiaalse õppebaasi tugevdamiseks, tagab üldise kohustusliku hariduse ning koolieelse ja koolivälise kasvatuse juhtimise, abistab nõukogu territooriumil asuvaid kutse-, keskeri- ja kõrgemaid õppeasutusi nende töös.

§ 9. Õppe- ja kasvatusasutuste ametkondlik alluvus

Õppe- ja kasvatusasutused alluvad riigiorganitele. Mõnda liiki õppe- ja kasvatusasutused võivad alluda ka kolhoosidele ning kooperatiivsetele ja muudele ühiskondlikele organisatsioonidele.

§ 10. Õppe- ja kasvatusasutuste juhtimine

Õppe- ja kasvatusasutusi juhivad vastava õppe- või kasvatusasutuse juhataja, direktor või rektor, kes tugineb oma töös pedagoogide kollektiivile ja ühiskondlikele organisatsioonidele.

Õppe-, kasvatus-, meetodilise ja teadusliku töö põhiküsimuste kollegiaalseks arutamiseks moodustatakse õppe- ja kasvatusasutustes õppenõukogu (kõrgema õppeasutuse nõukogu) pedagoogidest ja üldsuse esindajatest.

Õppe- ja kasvatusasutuste ühiskondlikud organisatsioonid võtavad osa abinõude väljatöötamisest ja elluviimisest, mille eesmärgiks on õpilaste ja üliõpilaste õpetamise, kasvatamise ning kultuurilise ja elukondliku teenindamise parandamine.

§ 11. Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide osavõtt hariduse arendamisest

Riiklikud ettevõtted, asutused ja organisatsioonid, kolhoosid ning kooperatiivsed, ametiühingu-, komsomoli- ja teised ühiskondlikud organisatsioonid võtavad aktiivselt osa hariduse arendamisest, tootmisõpetusest ja töötajate kvalifikatsiooni tõstmisest ning abistavad töölisi, kolhoosnikuid ja teenistujaid hariduse omandamisel.

§ 12. Kodanike iseseisev õppimine

Kodanike iseseisva õppimise soodustamiseks ja nende kultuuritaseme tõstmiseks organiseeritakse rahvaülikoole, lektooriume, kursusi, kommunistliku töö koole ning teisi poliitiliste ja teadusalaste teadmiste levitamise ühiskondlikke vorme.

Haridusorganid ja asutused osutavad kaasabi kodanike iseseisva õppimise organiseerimisel.

II osa

KOOLIEELNE KASVATUS**§ 13. Koolieelsed lasteasutused**

Koolieelikute kasvatamiseks kõige soodsamate tingimuste loomiseks ja perekonnale tarviliku abi osutamiseks luuakse üldised ja spetsiaalsed lastesõimed, lasteaiad, lastepäevakodud ning muud koolieelsed lasteasutused.

Lapsi paigutatakse koolieelsetesse lasteasutustesse vanemate või neid asendavate isikute soovil.

Laste väljaarvamine asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide koolieelsetest lasteasutustest vanemate ülemineku tõttu teisele tööle ei ole lubatud.

§ 14. Koolieelse kasvatuses ülesanded

Koolieelsed lasteasutused tihedas koostöös perekonnaga hoolitsevad laste igakülgse harmoonilise arendamise ja kasvatamise eest, kaitsevad ja tugevdavad nende tervist, sisendavad neisse elementaarseid praktilisi tööharjumusi ja tööarmastust, hoolitsevad nende esteetilise kasvatamise eest, valmistavad lapsi ette koolis õppimiseks, kasvatavad neid vanematest inimestest lugupidamise, sotsialistliku kodumaa ja kodupaiga armastamise vaimus.

§ 15. Koolieelsete lasteasutuste organiseerimine

Koolieelseid lasteasutusi organiseerivad rajoonide, linnade, alevite ja külade tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed, nende loal samuti riiklikud ettevõtted, asutused ja organisatsioonid, kolhoosid, kooperatiivsed ja muud ühiskondlikud organisatsioonid.

Loa koolieelsete lasteasutuste organiseerimiseks ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide poolt annab nende organiseerimise kohta järgne vastav kohaliku tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee.

§ 16. Koolieelsete lasteasutuste pedagoogiline juhtimine ja meditsiiniline teenindamine

Olenemata koolieelsete lasteasutuste ametkondlikust alluvusest tagavad nende pedagoogilise juhtimise ja kindlustavad need pedagoogidega NSV Liidu Haridusministeerium, Eesti NSV Haridusministeerium ja nende kohalikud organid.

Tervishoiuorganid teevad lastega ravialast ja profülaktilist tööd ning tagavad koolieelsetele lasteasutustele meditsiinitöötajad.

§ 17. Koolieelsed erilasteasutused

Füüsiliste ja vaimsete arengudefektidega laste sihipäraseks kasvatamiseks ja õpetamiseks moodustatakse koolieelsed erilasteasutused.

Lapsi suunatakse koolieelsetesse erilasteasutustesse vanemate või neid asendavate isikute nõusolekul linna või rajooni tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee haridusosakonna juurde moodustatud meditsiinilis-pedagoogilise komisjoni otsuse alusel.

III osa

KESKHARIDUS**§ 18. Üldine keskharidus**

Eesti NSV-s elanikkonna haridustaseme edasise tõstmise eesmärgil antakse sirguvale põlvkonnale kõikjal üldine keskharidus, mis on tähtsaim tingimus meie ühiskonna sotsiaalseks, poliitiliseks ja majanduslikuks arendamiseks teel kommunismile ning töötajate sotsialistliku teadlikkuse ja kultuuri kasvuks.

Üldine keskharidus antakse üldhariduslikes keskkoolides, kutsekeskkoolides ja keskeriõppeasutustes.

IV osa

ÜLDINE KESKHARIDUS**§ 19. Üldhariduslikud keskkoolid**

Üldhariduslik keskkool (üldise keskhariduse andmise põhivorm) on ühtne, polütehniline töökool laste ja noorte õpetamiseks ja kasvatamiseks.

Üldharidusliku keskkooli ühtsuse tagavad õppe- ja kasvatusprotsessi organiseerimise printsiipide ühtsus, oma põhialustelt ühtne üldhariduse sisu ja tase kogu NSV Liidu territooriumil, kusjuures igakülgset arvestatakse liiduvabariikide rahvastiku rahvuslikke iseärasusi.

Polütehnilist väljaõpet, töökasvatust ja kutsesuunitlust saavad õpilased teaduste aluste õpetamise, tööõpetuse, õpilaste mitmekülgse klassivälise tegevuse organiseerimise ja ühiskondlikult kasuliku töö protsessis, kusjuures arvestatakse nende ealisi ja individuaalseid iseärasusi, tervislikku seisundit ning teaduse ja tehnika progressi nõudeid.

Õpilaste mitmekülgsete huvide ja võimete arendamise ning nende kutsesuunitluse eesmärgil organiseeritakse üldhariduslikes keskkoolides fakultatiivtunnid õpilaste valikul. Samadel eesmärkidel võidakse organiseerida koole ja klasse, kus eri õppeainete ning mitmesuguste töö-, kunsti- ja spordialade õpetamine on toereetiliselt ja praktiliselt süvendatud. Sobivate tingimuste korral võidakse üldhariduslikus keskkoolis sisse viia ka tootmisõpetus. Üldhariduslike teadmiste kohustuslik maht peab kõigis üldhariduslikes keskkoolides olema ühtne.

Üldharidusliku keskkooli õpilasi õpetatakse ja kasvatatakse õppetöö, klassi- ja koolivälise tegevuse ning ühiskondlikult kasuliku töö protsessis. Õppe- ja kasvatustöö organiseerimise põhivormiks koolis on õppetund.

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» tegutsevad üldhariduslikud keskkoolid üldharidusliku keskkooli põhikirja alusel, mille kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 20. Üldharidusliku keskkooli peaülesanded

Üldharidusliku keskkooli peaülesanded on:

anda lastele ja noortele üldine keskharidus, mis vastab tänapäeva ühiskondliku ning teaduse ja tehnika progressi nõuetele, varustada

õpilasi sügavate ja kindlate teadmistega teaduste alustest, kasvatada nendes püüdlust pidevalt täiendada oma teadmisi ja oskust neid iseseisvalt täiendada ning praktikasse rakendada;

kujundada sirguvas põlvkonnas marksistlik-leninlikku maailmavaadet, kasvatada sotsialistlikku internatsionalismi, nõukogude patriotismi ning valmisolekut kaitsta sotsialistlikku kodumaad;

kasvatada õpilasi kõlbliselt kommunismiehitaja moraalikoodeksi nõuete vaimus;

tagada õpilaste igakülgne harmooniline arenemine, nende kultuuriline areng, tugevdada nende tervist, kasvatada neid esteetiliselt ja füüsiliselt;

valmistada õpilasi ette aktiivseks tööks, ühiskondlikuks tegevuseks ja teadlikuks kutsevalikuks.

§ 21. Kontroll õpilaste õppe- ja töökoormuse üle

Kontrolli õpilaste õppe- ja töökoormuse, samuti õpilastele NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega kehtestatud töötingimuste üle töökasvatuse läbiviimisel, samuti tervistavate ürituste korraldamise üle teostavad vastavad haridusorganid ja -asutused koos tervishoiuorganite ja -asutustega, ametiühingu-, komsomoli- ja teiste ühiskondlike organisatsioonidega.

§ 22. Õppekeel üldhariduslikus koolis

Üldharidusliku kooli õpilastel on võimalus õppida emakeeles või NSV Liidu mõne teise rahva keeles. Vanematel või neid asendavatel isikutel on õigus valida lastele oma soovi järgi vastava õppekeele kool. Peale selle keele, milles õppetöö toimub, võivad õpilased soovi korral õppida NSV Liidu mõne teise rahva keelt.

§ 23. Üldharidusliku kooli kättesaadavus õpilastele

Kooli territoriaalne kättesaadavus õpilastele tagatakse koolide optimaalse paigutusega, maaõpilaste tasuta sõiduga kooli ja tagasi ning heakorrastatud internaatidega koolide juures.

Koolide juurde organiseeritakse internaate linna või rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse alusel.

Kohalikest tingimustest olenevalt asutatakse omaette algkoolid, kuhu kuuluvad I—III klass, kaheksaklassilised koolid, kus on I—VIII klass, ja keskkoolid, kus on I—X (XI) klass, kusjuures säilib üldise keskkooliduse kõigi astmete ühtsus ja järjepidevus.

Üldhariduslike koolide organiseerimise, reorganiseerimise ja likvideerimise korra kehtestab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 24. Üldise koolikohustuse fond

Koolide juures luuakse üldise koolikohustuse fond abivajavatele õpilastele materiaalse abi osutamiseks (tasuta toitlustamine, rõivaste, jalatsite, õppevahendite ja muu vajalikuga varustamine). Üldise koolikohustuse fondi põhimääruse kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 25. Ettevalmistusklassid

Et valmistada ette kooliminekuks lapsi, kes hakkavad õppima keeles,

mis ei ole nende emakeel, ja lapsi, keda ei kasvatata koolieelsetes lasteasutustes, organiseeritakse koolides vajaduse korral ettevalmistusklassid.

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» organiseeritakse ettevalmistusklassid korras, mille määrab kindlaks NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 26. Üldhariduslikud pikapäevakoolid ja -rühmad. Internaatkoolid

Ühiskondliku kasvatuse laiendamiseks ning õpilaste igakülgeks arenemiseks kõige soodsamate tingimuste loomise eesmärgil ja perekonna abistamiseks laste kasvatamisel moodustatakse materiaalse õppebaasi olemasolu korral üldhariduslikud pikapäevakoolid või -rühmad.

Samadel eesmärkidel moodustatakse internaatkoolid lastele ja noorukitele, kel ei ole perekonnas vajalikke kasvatustingimusi.

§ 27. Lastekodud

Lastele ja noorukitele, kes on jäänud ilma vanemate hoolest, organiseeritakse lastekodud, kus tagatakse nende ülapidamine, õpetamine ja kasvatamine.

§ 28. Laste ja noorukite vastuvõtmise kord internaatkoolidesse ja lastekodudesse

Vastavalt NSV Liidu seadusandlusele toimub laste ja noorukite vastuvõtmine internaatkoolidesse ja lastekodudesse NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kindlaksmääratud korras.

§ 29. Üldhariduslikud erikoolid ning -internaatkoolid

Lastele ja noorukitele, kes vajavad kestva ravi, organiseeritakse üldhariduslikud tervistuslikud sanatoorsed metsakoolid, samuti korraldatakse neile õppetöö haiglates, sanatooriumides ja kodudes.

Lastele ja noorukitele, kelle kehalises või vaimses arenemises on puudusi, mis takistavad nende õpetamist harilikus üldhariduslikus koolis, või kes vajavad kasvatamiseks eritingimusi, organiseeritakse üldhariduslikud erikoolid ja -internaatkoolid, mis tagavad nende õpetamise, kasvatamise, ravi ja ettevalmistamise ühiskondlikult kasulikuks tööks.

§ 30. Üldhariduslikud keskkoolid töötavatele noortele

Isikutele, kes töötavad mitmesugustes rahvamajandusharudes ja kel ei ole keskharidust, organiseeritakse üldhariduslikud õhtu- (vahetustega) ja kaugõppekeskkoolid.

Ettevõtted, asutused ja organisatsioonid on kohustatud osutama kaasabi töötava noorsoo suunamisel õhtukoolidesse, looma vajalikud tingimused töö ja õppimise seostamiseks ning nende koolide normaalseks tööks ja õpilaste õpinguteks.

§ 31. Üldhariduslikud erikeskkoolid rahvamajanduses töötavate isikute jaoks

Vastavalt NSV Liidu seadusandlusele organiseeritakse rahvamajanduses töötavate nägemis-, kuulmis- ja kõnehäiretega isikute jaoks üldhariduslikud õhtused (vahetustega töötavad) ja kaugõppe erikeskkoolid.

§ 32. Kaheksaklassilise hariduse ja keskhariduse tunnistus

Isikule, kes on lõpetanud kaheksanda klassi, antakse kaheksaklassilise hariduse tunnistus, mis annab õiguse astuda üldharidusliku keskkooli üheksandasse klassi, kutsekooli või keskeriõppeasutusse.

Isikule, kes on lõpetanud üldharidusliku keskkooli, antakse keskhari-
duse tunnistus.

Isikule, kes on lõpetanud tootmisõpetusega üldharidusliku keskkooli, antakse keskhariduse tunnistus ja tõend omandatud eriala kohta, milles on ära näidatud kvalifikatsioonikomisjoni poolt antud järk.

§ 33. Autasustamine kiituskirjaga

Üldhariduslike koolide õpilasi autasustatakse kiituskirjaga hea õppe-
edukuse, eeskujuliku käitumise ja aktiivse osavõtu eest kooli ühiskond-
likust elust.

§ 34. Üldharidusliku keskkooli lõpetanud isikute autasustamine kuldmedali ja kiituskirjaga

Üldharidusliku keskkooli eriti silmapaistvalt lõpetanud isikuid autasustatakse kuldmedaliga «Väga hea õppeedukuse ja töö ning eeskujuliku käitumise eest»; üksikutes õppeainetes erilist edu saavutanuid autasustatakse kiituskirjaga «Väga heade tulemuste eest üksikutes õppeainetes».

V o s a

KOOLIVÄLINE KASVATUS

§ 35. Koolivälised asutused

Õpilaste võimete ja kalduvuste igakülgeks arendamiseks, nendes ühiskondliku aktiivsuse ja huvi kasvatamiseks töö, teaduse, tehnika, kunsti, spordi ja sõjaasjanduse vastu, samuti nende kultuurse puhkuse organiseerimiseks ja tervise tugevdamiseks rajavad riiklikud ettevõtted, asutused ja organisatsioonid, kolhoosid, kooperatiivsed, ametiühingu-, komsomoli- ja teised ühiskondlikud organisatsioonid pioneeride paleesid ja maju, noorte tehnikute, loodusesõprade ja turistide maju, lasteraamatukogusid, spordi-, kunsti- ja muusikakoole, pioneerilaagreid ja teisi kooliväliseid asutusi.

§ 36. Elukohajärgne kasvatustöö lastega

Majavalitsused ja elamu-ekspluatatsioonikontorid organiseerivad tööks lastega lastemänguväljakuid, lastetubasid, punanurki, spordiväljakuid, soetavad spordi-, turismi- ja klubiinventari.

V I o s a

KUTSEHARIDUS

§ 37. Kutsekoolid

Kutsekoolid on noortele kutsehariduse andmise ja tööliklassi väärilise täienduse kujundamise põhikool.

Kutsekoolidesse võetakse NSV Liidu kodanikke, kes on lõpetanud üldharidusliku 8-klassilise või keskkooli.

Vastuvõtt kutsekoolidesse toimub NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Kutsehariduse Komitee poolt kinnitatavate eeskirjade kohaselt.

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» juhitud kutsekoolid oma tegevuses NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kinnitatavatest põhimäärustest.

§ 38. Kutsekoolide peaülesanded

Kutsekoolide peaülesanded on:

ette valmistada rahvamajandusele igakülgsest arenenud, tehniliselt haritud ja kultuurseid noori oskustöölisi, kelle kutsemeisterlikkus vastab nüüdisaja tootmise ning teaduse ja tehnika progressi nõuetele ja nende arenguperspektiividele;

anda noortele kutsekeskkoolides kutse- ja üldine keskharidus;

kujundada õpilastes marksistlik-leninlikku maailmavaadet, kasvatada neis kõrget moraali, sotsialistlikku internatsionalismi ja nõukogude patriotismi, kommunistlikku suhtumist töösse ja ühiskonna omandisse, valmisolekut hoida ja luua uusi töölisklassi revolutsiooni- ja töötraditsioone;

kasvatada õpilasi esteetiliselt ja füüsiliselt, tugevdada nende tervist, valmistada neid ette sotsialistliku kodumaa kaitseks.

§ 39. Kutsekoolide ning baasettevõtete, -asutuste ja -organisatsioonide vastastikused suhted

Kutsekoolid spetsialiseeruvad tööliskaadri ettevalmistamisele rahvamajandusharude järgi ja korraldavad oma töö vastavate ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide baasil.

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» kutsekoolide ning baasettevõtete, -asutuste ja -organisatsioonide vastastikused suhted, samuti ministriumide, keskasutuste, ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide kohustused materiaalse õppebaasi rajamisel ja edasisel tugevdamisel ning vajalike tingimuste tagamisel nende õppeasutuste edukaks tööks määratakse kindlaks korras, mille kehtestab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

§ 40. Töölise väljaõpetamine ja kvalifikatsiooni tõstmine vahetult tootmises

Noortele, kes asuvad tootmisse pärast üldharidusliku kooli lõpetamist, ja isikutele, kes töötavad rahvamajanduses ning soovivad omandada uut eriala või tõsta kvalifikatsioonijärku, organiseeritakse õhtused (vahetustega töötavad) kutsekoolid, samuti kursused, õppekursuste kombinandid ning muud kaadri ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise vormid vahetult tootmises.

Ettevõtted, asutused ja organisatsioonid loovad vajalikud tingimused ning õppe- ja tootmisbaasi teoreetiliseks ja praktiliseks õppetööks töölise ettevalmistamisel ja kvalifikatsiooni tõstmisel vahetult tootmises.

§ 41. Kvalifikatsiooni, tunnistuse ja diplomi andmine

Isikutele, kes on lõpetanud kutsekooli, antakse vastav kutse kvalifikatsioon (järg, klass, kategooria) ja ühtse vormi kohane tunnistus, eriti

edukalt õppinud ja eeskujulikult käitunud isikutele aga kiitusega tunnistus.

Isikutele, kes on lõpetanud kutsekeskkooli, antakse diplom kutsekvalifikatsiooni määramise ja keskhariduse saamise kohta, eriti silmapaistnutele aga kiitusega diplom.

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse aluste» on kutsekooli lõpetanud isikutele antud tootmisjärke, -klasse ja -kategoriaid kohustatud arvestama kõik NSV Liidu ettevõtted, asutused ja organisatsioonid.

Isikutele, kes on õppinud ära uue kutseala või on tõstnud kvalifikatsiooni vahetult tootmises ning edukalt sooritanud kvalifikatsioonieksami, antakse ühtse vormi kohane tunnistus saadud eriala ja järgu, klassi või kategooria kohta.

VII osa

KESKERIHARIDUS

§ 42. Keskeriõppeasutused

Keskeriharidus antakse tehnikumides, koolides ja teistes õppeasutustes, mis on sätestatud korras kantud keskeriõppeasutuste hulka.

Keskeriõppeasutustes võib õpetus toimuda päeval, öhtul ja kaugõppe teel.

Õppimine keskeriõppeasutustes töö kõrval on eriala saamise ja kvalifikatsiooni tõstmise moodus isikutele, kes töötavad mitmesugustes rahvamajandusharudes.

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse aluste» tegutsevad keskeriõppeasutused NSV Liidu keskeriõppeasutuste põhimääruse alusel, mille kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ja põhikirja alusel, mille töötab välja vastavalt mainitud põhimäärusele iga keskeriõppeasutus ja kinnitab ministeerium või keskasutus, kelle alluuses on keskeriõppeasutus.

§ 43. Keskeriõppeasutuste peaülesanded

Keskeriõppeasutuste peaülesanded on:

ette valmistada keskeri- ja üldise keskharidusega kvalifitseeritud spetsialiste, kel on vajalikud teoreetilised teadmised ja praktilised vilumused erialal, kes on kasvatatud marksismi-leninismi ideede vaimus ning kel on massilise poliitilise ja kasvatustöö vilumused;

pidevalt täiustada spetsialistide ettevalmistamise kvaliteeti, arvestades tänapäeva tootmise, teaduse, tehnika ja kultuuri nõudeid ning arenguperspektiive;

kasvatada õpilastes kõrgeid kõlbelisi omadusi, kommunistlikku suhtumist töösse ja ühiskonna omandisse, kultuurset käitumist, sotsialistlikku internatsionalismi, nõukogude patriotismi, valmisolekut kaitsta sotsialistlikku kodumaad; hoolitseda õpilaste füüsilise ettevalmistuse eest.

§ 44. Keskeriõppeasutustesse astumise õigus

Keskeriõppeasutustesse astumise õigus on NSV Liidu kodanikel, kel on kaheksaklassiline või keskharidus. Vastuvõtt keskeriõppeasutustesse toimub eeskirjade kohaselt, mille kinnitab NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium.

§ 45. Keskeriõppeasutuste õpilaste praktika

Keskeriõppeasutuste õpilaste praktika on õppe- ja kasvatusprotsessi koostisosa, mis annab õpilastele kogemusi tööks spetsialistina, aga tehnilistel ja põllumajanduslikel erialadel peale selle ka kvalifikatsiooni ühel tööliiskutsealal.

Õpilaste praktika toimub vastavalt keskeriõppeasutuste õpilaste praktika põhimäärusele, mis kinnitatakse NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt.

§ 46. Kvalifikatsiooni ja diplomi andmine

Isikule, kes on lõpetanud keskeriõppeasutuse, antakse kvalifikatsioon vastavalt saadud erialale ning diplom ja ettenähtud vormi kohane rinnamärk.

Isikule, kes on lõpetanud keskeriõppeasutuse ja saavutanud õpingutes suurt edu, samuti näidanud oma võimeid ühiskondlikus töös, antakse kiitusega diplom.

VIII osa

KÕRGEM HARIDUS

§ 47. Kõrgemad õppeasutused

Kõrgemat haridust antakse ülikoolides, instituutides, akadeemias ja muudes õppeasutustes, mis on sätestatud korras kantud kõrgemate õppeasutuste hulka.

Kõrgemates õppeasutustes võib õppetöö toimuda päevases, õhtuses ja kaugõppe vormis.

Õppimine kõrgemas õppeasutuses töö kõrval on eriala saamise ja kvalifikatsiooni tõstmise moodus isikutele, kes töötavad mitmesugustes rahvamajandusharudes.

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» tegutseb kõrgem õppeasutus NSV Liidu kõrgemate õppeasutuste põhimääruse alusel, mille kinnitab NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ja põhikirja alusel, mille töötab välja vastavalt mainitud põhimäärusele iga kõrgem õppeasutus ja kinnitab ministeerium või keskasutus, kelle alluvuses on kõrgem õppeasutus.

§ 48. Kõrgemate õppeasutuste peaülesanded

Kõrgemate õppeasutuste peaülesanded on:

ette valmistada kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste, kes valdavad marksismi-leninismi teooriat, kellel on sügavad teoreetilised teadmised ja praktilised vilumused erialal ning massilise poliitilise ja kasvatustöö organiseerimisel;

kasvatada üliõpilastes kõrgeid kõlbelisi omadusi, kommunistlikku teadlikkust, kultuurset käitumist, sotsialistlikku internatsionalismi ja nõukogude patriotismi, valmisolekut sotsialistliku kodumaa kaitseks; hoolitseda üliõpilaste füüsilise ettevalmistuse eest;

pidevalt täiustada spetsialistide ettevalmistamise kvaliteeti, arvestades kaasaja tootmise, teaduse, tehnika ja kultuuri nõudeid ning arenguperspektiive;

teha teaduslikku uurimistööd, mis soodustab spetsialistide ettevalmistuse kvaliteedi tõusu ning ühiskondlikku, teaduse ja tehnika progressi;

koostada õpikuid ja õppevahendeid;

valmistada ette teaduslikku ja pedagoogilist kaadrit;

tõsta kõrgemate ja keskeriõppeasutuste õppejõudude, samuti vastavates rahvamajandusharudes töötavate kõrgema haridusega spetsialistide kvalifikatsiooni.

§ 49. Kõrgematesse õppeasutustesse astumise õigus

Kõrgematesse õppeasutustesse astumise õigus on NSV Liidu kodanikel, kellel on keskharidus. Vastuvõtt kõrgematesse õppeasutustesse toimub eeskirjade kohaselt, mille kinnitab NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium.

§ 50. Kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste praktika ja kõrgema õppeasutuse lõpetajate stažööripraktika

Kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste praktika on õppe- ja kasvatusprotsessi koostisosa. Kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste praktika toimub vastavalt praktika põhimäärusele, mille kinnitab NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium.

Praktiliste vilumuste täiustamiseks teevad kõrgemate õppeasutuste lõpetajad läbi stažööripraktika oma erialal vastavate ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide administratsiooni juhtimisel ja kõrgemate õppeasutuste järelevalve all.

§ 51. Kvalifikatsiooni ja diplomi andmine

Isikule, kes on lõpetanud kõrgema õppeasutuse, antakse kvalifikatsioon vastavalt saadud erialale ning diplom ja ettenähtud vormi kohane rinnamärk.

Isikutele, kes on lõpetanud kõrgema õppeasutuse ja saavutanud õpingutes suurt edu, samuti näidanud oma võimeid teaduslikus ja ühiskondlikus töös, antakse kiitusega diplom.

§ 52. Rahvamajanduse spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmine

Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse aluste» toimub rahvamajanduse spetsialistide kvalifikatsiooni tõstmine kvalifikatsiooni tõstmise instituutides, kõrgemate õppeasutuste teaduskondades ja osakondades, teaduslikes uurimisasutustes, kvalifikatsiooni tõstmise kursustel ja eesrindlikes ettevõtetes korras, mille määrab NSV Liidu Ministrite Nõukogu.

IX o s a

ÕPILASTE JA ÜLIÕPILASTE ÕIGUSED NING KOHUSTUSED**§ 53. Õpilaste ja üliõpilaste õigused**

Õpilastel ja üliõpilastel on õigus tasuta kasutada laboratooriume, kabinette, auditooriume, lugemissaale, raamatukogusid ning teisi õppe- ja abiõppeasutusi, samuti spordibaase, -rajatisi ja -tarbeid ning muud õppeasutuste inventari.

Seadusandlusega sätestatud korras tagatakse õpilastele ja üliõpilastele stipendiumid, toetused, ühiselamud ja internaadid ning arstiabi õppeasutustes, neil on õigus soodustushinnaga või tasuta sõidule ning muule materiaalsele abile.

Õpilastel ja üliõpilastel, kes õpivad töö kõrval, on vastavalt seadusandlusele õigus lisapuhkusele töökoha järgi, lühendatud töönädalale ja teistele soodustustele.

Isikutele, kes on lõpetanud kutsekooli, keskeriõppeasutuse või kõrgema õppeasutuse, tagatakse töö vastavalt erialale ja kvalifikatsioonile.

Õpilastel ja üliõpilastel on õigus oma ühiskondlike organisatsioonide kaudu osa võtta õppeprotsessi täiustamise ja ideelise kasvatustöö küsimuste, samuti õppeedukuse, töö- ja õppedistsipliini ning teiste küsimuste arutamisest, mis on seotud õpilaste ja üliõpilaste õpingute ja olmega.

§ 54. Õpilaste ja üliõpilaste kohustused

Õpilased ja üliõpilased on kohustatud järjekindlalt ja põhjalikult omandama teadmisi ning praktilisi vilumusi, käima tundides ja loengutel, ettenähtud ajaks täitma õppeplaani ja -programmidega ettenähtud ülesanded, tõstma oma ideelist ja kultuurilist taset, osa võtma ühiskondlikult kasulikust tööst ja iseteenindamisest, täitma õppe- ja kasvatusasutuse sisekorra eeskirju.

Õpilased ja üliõpilased peavad olema distsiplineeritud ja organiseeritud, täitma sotsialistliku ühiseelu reegleid, hoidma ja kindlustama sotsialistlikku omandit, sallimatult suhtuma igasugustesse ühiskonnastastesse ilmingutesse, osa võtma kollektiivi ühiskondlikust elust.

X o s a

PEDAGOOGILISE KAADRI ETTEVALMISTAMINE. PEDAGOOGILINE TEGEVUS. HARIDUSTÖÖTAJATE KUTSEALASED ÕIGUSED JA KOHUSTUSED**§ 55. Pedagoogilise kaadri ettevalmistamine õppe- ja kasvatusasutustele**

Pedagoogilise kaadri ettevalmistamine õppe- ja kasvatusasutustele toimub ülikoolides, instituutides ja teistes kõrgemates õppeasutustes, üksikutel erialadel aga keskeriõppeasutustes.

§ 56. Pedagoogikateadlaste ja teadlaste kaadri ettevalmistamine

Pedagoogikateadlaste ja teadlaste kaadri ettevalmistamise põhivorm on aspirantuur, mis on organiseeritud kõrgemate õppeasutuste ja teaduslike uurimisasutuste juurde.

Aspirantuuri võetakse NSV Liidu kodanikke, kel on kõrgem haridus. Vastavalt «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustele» kinnitatakse aspirantuuri põhimäärus NSV Liidu Ministrite Nõukogu poolt kehtestatava korra kohaselt.

§ 57. Pedagoogiline tegevus

Koolieelsetesse ja koolivälistesse lasteasutustesse, üldhariduslikesse koolidesse, kutsekoolidesse, keskeriõppeasutustesse ja kõrgematesse õppeasutustesse võetakse tööle õpetajatena, kasvatajatena, õppejõududena, tootmisõpetuse meistritena ja teiste pedagoogilisel alal töötajatena isikuid, kellel on vastav haridus ja kutsealane ettevalmistus.

Õpetajate kaadri pedagoogilise meisterlikkuse tõstmise ning loominguilise initsiatiivi arendamise eesmärgil korraldatakse süstemaatiliselt üldhariduslike koolide õpetajate, kutsekoolide õppejõudude ja tootmisõpetuse meistrite atesteerimine.

Kõrgemate õppeasutuste professorite ja teiste õppejõudude vakantsed ametikohad täidetakse ettenähtud korras konkursi alusel kindlaks ajavahemikuks, mille lõppemisel nendel kohtadel olevad isikud kuuluvad ümbervalimisele.

Kui leitakse, et pedagoogilisel alal töötavad isikud ei vasta oma ametikohale kas mitteküllaldase kvalifikatsiooni või tervisliku seisundi tõttu, mis takistab õpetamis- ja kasvatusfunktsioonide täitmist, samuti amoraalse teo toimepanemise puhul, mis ei sobi kokku pedagoogilise tegevuse jätkamisega, vabastatakse nad pedagoogiliselt töölt korras, mis on sätestatud NSV Liidu ja Eesti NSV tööseadusandlusega.

§ 58. Pedagoogilisel alal töötajate kutsealased õigused ja kohustused

Koolieelsete lasteasutuste, üldhariduslike koolide, kooliväliste asutuste, kutsekoolide, keskeriõppeasutuste ja kõrgemate õppeasutuste pedagoogilisel alal töötajate kutsealased õigused ja kohustused määratakse kindlaks «NSV Liidu ja liiduvabariikide haridusseadusandluse alustega» ja nendega kooskõlas vastuvõetud NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlike aktidega, vastavate õppe- ja kasvatusasutuste põhimääruste ja põhikirjadega.

Õpetajate ja teiste pedagoogilisel alal töötajate kutsealaseid õigusi, au ja väärikust kaitseb seadus.

§ 59. Pedagoogilisel alal töötajate kvalifikatsiooni tõstmine

Pedagoogilisel alal töötajate kvalifikatsiooni tõstmine toimub kõrgemates õppeasutustes, õpetajate täiendusinstituutides, kvalifikatsiooni tõstmise instituutides, teaduslikes uurimisasutustes, eesrindlikes ettevõtetes, samuti kvalifikatsiooni tõstmise kursustel.

Üldhariduslike koolide, kutsekoolide, keskeriõppeasutuste ja teiste õppeasutuste juhtivaid töötajaid valmistatakse ette isikute hulgast, kellel on kõrgem haridus ja pedagoogilise töö kogemused.

Pedagoogilisel alal töötajate kutsealaste teadmiste tõstmist korraldavad vastavad haridusorganid.

§ 60. Pedagoogilisel alal ja teistele haridustöötajatele tingimuste tagamine kutsealaste kohustuste täitmiseks

Tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed, haridusorganid ja -asutused, ministeeriumid ja keskasutused tagavad pedagoogilisel alal ja teistele haridustöötajatele vajalikud tingimused edukaks tööks ja järjekindlaks kvalifikatsiooni tõstmiseks ning seadusega ettenähtud soodustused ja eelised, samuti hoolitsevad pidevalt pedagoogilisel alal töötajate autoriteedi, nende töö ja tööaja õige kasutamise eest, ega luba neid isikuid eemale tõmmata otseste kohustuste täitmisest.

§ 61. Soodustused ja eelised

Vastavalt seadusandlusele saavad haridustöötajad pikendatud tasulist puhkust riigi kulul, maal tasuta elamispinna koos kütte ja valgustusega, eeliseid pensionilise kindlustuse alal ning muid soodustusi ja eeliseid.

§ 62. Haridustöötajate autasustamine eriliste teenete eest

Eriliste teenete eest sirguva põlvkonna õpetamisel ja kasvatamisel ning spetsialistide ettevalmistamisel esitatakse haridustöötajaid sätestatud korras autasustamiseks:

NSV Liidu ordenite ja medalitega;

NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega haridustöötajatele sisseseatud nimeliste medalite, medalite ja eesrindlasemärkidega;

NSV Liidu aunimetuste ja Eesti NSV aunimetustega.

XI osa

VANEMATE JA NEID ASENDAVATE ISIKUTE ÕIGUSED NING KOHUSTUSED LASTE KASVATAMISEL JA ÕPETAMISEL

§ 63. Vanemate ja neid asendavate isikute õigused

Vanematel ja neid asendavatel isikutel on õigus:

paigutada lapsi nende kasvatamiseks ja õpetamiseks koolieelsetesse lasteasutustesse ja üldhariduslikesse koolidesse elukoha järgi, samuti kutsekoolidesse või keskeriõppeasutustesse;

võtta osa laste õpetamise ja kasvatamise küsimuste arutamisest ning klassivälise, koolivälise ja tervistustöö tegemisest õppe- ja kasvatusasutustes, kus nende lapsi õpetatakse ja kasvatatakse;

valida ja olla valitud lastevanemate ühiskondlikesse komiteedesse (nõukogudesse) koolide ning teiste õppe- ja kasvatusasutuste juures.

§ 64. Vanemate ja neid asendavate isikute kohustused

Vanemad ja neid asendavad isikud on kohustatud:

kasvatama lapsi kõrge kommunistliku kõlbluse ja sotsialistlikusse omandisse säästliku suhtumise vaimus, arendama nendes tööharjumusi

ja valmistama neid ette ühiskondlikult kasulikuks tegevuseks, hoolitsema laste füüsilise arenemise ja tervise tugevdamise eest;

paigutama lapsed kooli nende kooliealiseks saamisel, tagama õpilaste kooliskäimise, lubamata neil ilma mõjuva põhjuseta tunde vahele jätta;

looma vajalikud tingimused selleks, et lapsed saaksid õigel ajal keskhariduse ja kutsealase ettevalmistuse.

Kasvatuse perekonnas peab olema orgaaniliselt ühendatud õppeasutuste, koolieelsete ja kooliväliste asutuste ning ühiskondlike organisatsioonide kasvatustööga.

§ 65. Pedagoogiliste teadmiste levitamine elanike hulgas

Haridusorganid ja -asutused tagavad koos teadus- ja kultuuriorganite ning -asutuste, pedagoogiliste ühingute ja teiste ühiskondlike organisatsioonidega pedagoogiliste teadmiste levitamise elanike hulgas ning osutavad vanematele ja neid asendavatele isikutele pedagoogilist abi laste ja noorukite kasvatamisel.

XII o s a

HARIDUSASUTUSTE MATERIAALNE ÕPPEBAAS

§ 66. Õppe- ja kasvatusasutuste avamise tingimused

Õppe- ja kasvatusasutusi võib avada ainult vastavate hoonete, õppeinventari ja pedagoogide kaadri olemasolu korral.

§ 67. Õppe- ja kasvatusasutuste hoonete kasutamine

Õppe- ja kasvatusasutuste hooneid kasutatakse ainult sihipäraselt.

§ 68. Haridusasutuste materiaalse õppebaasi arendamine

Haridusasutuste materiaalse õppebaasi arendamine toimub riigieelarve summade, samuti rahvamajandusplaanis ettenähtavate kapitaal-mahutuste arvel. Sel eesmärgil võidakse kaasata ka ettevõtete, kolhooside ning kooperatiivsete ja teiste organisatsioonide summasid nende nõusolekul.

Õppe- ja kasvatusasutuste hooned tuleb ehitada sätestatud korras kinnitatud projektide järgi.

§ 69. Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide osavõtt õppe- ja kasvatusasutuste materiaalse õppebaasi tugevdamisest

Riiklikud ettevõtted, asutused ja organisatsioonid, kolhoosid ning kooperatiivsed, ametiühingu-, komsomoli- ja teised ühiskondlikud organisatsioonid võtavad sätestatud korras osa õppe- ja kasvatusasutuste materiaalse õppebaasi tugevdamisest.

XIII o s a

VASTUTUS HARIDUSSEADUSANDLUSE RIKKUMISE EEST

§ 70. Vastutus haridusseadusandluse rikkumise eest

Ametiisikud ja kodanikud, kes on rikkunud seadusandlust üldise kohustusliku kaheksaklassilise hariduse kohta, kooli kirikust lahutamise kohta või on muul moel rikkunud seadusandlust hariduse valdkonnas, kannavad vastutust, mis on sätestatud NSV Liidu ja Eesti NSV seadusandlusega.

XIV o s a

VÄLISRIIKIDE KODANIKE JA KODAKONDSUSETA ISIKUTE ÕIGUS
HARIDUSELE EESTI NSV-s. RAHVUSVAHELISED LEPINGUD JA
KOKKULEPPED

§ 71. Välisriikide kodanike ja kodakondsuseta isikute õigus haridusele Eesti NSV-s

Välisriikide kodanikel ja kodakondsuseta isikutel, kes elavad NSV Liidu territooriumil, on õigus haridusele Eesti NSV-s võrdselt Nõukogude kodanikega NSV Liidu seadusandluses sätestatud korras.

§ 72. Rahvusvahelised lepingud ja kokkulepped

Kui rahvusvahelise lepingu või rahvusvahelise kokkuleppega, millest võtab osa NSV Liit või Eesti NSV, on sätestatud teistsugused eeskirjad kui need, mida näeb ette NSV Liidu või Eesti NSV haridusseadusandlus, siis kohaldatakse rahvusvahelise lepingu või rahvusvahelise kokkuleppe sätteid.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees **A. VADER**

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär **V. VAHT**

Tallinn, 26. aprillil 1974.

INDEX 7828

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

202 Eesti NSV haridusseaduse kehtestamise kohta

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Kehtestada Eesti NSV haridusseadus alates 1. septembrist 1974.
2. Teha Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile ülesandeks kindlaks määrata Eesti NSV haridusseaduse ellurakendamise kord ning viia Eesti NSV seadusandlus kooskõlla nimetatud seadusega.
3. Teha Eesti NSV Ministrite Nõukogule ülesandeks viia Eesti NSV valitsuse otsused kooskõlla Eesti NSV haridusseadusega.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. VADER

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 26. aprillil 1974.

INDEKS 78280

Väljaandja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsus.
Trükipoognaid 1,5. Arvestuspoognaid 1,8. Tellimuse nr. 610.
ENSV MN Asjadevalitsuse Trükikoda, Tallinn.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

202 Eesti NSV haridussaaduse kehtestamise kohta

Eesti Nõukogu ja Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Kehtendada Eesti NSV haridussaadus alates 1. septembrist 1974.
2. Teha Eesti NSV Ülemnõukogu Presidendi ja Rahvasekretäri kindlaks määrata Eesti NSV haridussaaduse elluviimiseks kõik need tingimused, mis on määratud Eesti NSV seadusandluses kooskõla nimetatud seadusega.
3. Teha Eesti NSV Ministrite Nõukogu otsustada, mil viisil Eesti NSV valitsuse otsused kooskõla Eesti NSV haridussaadusega.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presidendi nimel: A. VÄRDI

Eesti NSV Ülemnõukogu Rahvasekretäri nimel: K. VÄRDI

Tallinn, 26. aprill 1974.

INDEKS 78280

Valmistaja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu
 Trükipaigad: L.S. Arvevabrikud
 ENSV MN Ajakirjandus

Kontrollotsus, 1974